

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

30. jaanuar 2020*

Eelotsusetaotlus – Rahvatervis – Tarbijate teavitamine ja tarbijakaitse – Määrus (EÜ) nr 1924/2006 – Rakendusotsus 2013/63/EL – Toidu kohta esitatavad toitumis- ja tervisealased väited – Artikli 10 lõige 3 – Viited üldistele, mittespetsiifilistele eelistele – Mõiste „konkreetses tervisealases väitega koos esitamine“ – Teaduslike tõendite esitamise kohustus – Ulatus

Kohtuasjas C-524/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 12. juuli 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. augustil 2018, menetluses

Dr. Willmar Schwabe GmbH & Co. KG

versus

Queisser Pharma GmbH & Co. KG,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev, kohtunikud P. G. Xuereb (ettekandja), T. von Danwitz, C. Vajda ja A. Kumin,

kohtujurist: G. Hogan,

kohtusekretär: ametnik M. Krausenböck,

arvestades kirjalikku menetlust ja 12. juuni 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

võttes arvesse seisukohti, mille esitasid:

- Dr. Willmar Schwabe GmbH & Co. KG, esindaja: *Rechtsanwalt* C. Stallberg,
- Queisser Pharma GmbH & Co. KG, esindaja: *Rechtsanwalt* A. Meisterernst,
- Euroopa Komisjon, esindajad: K. Herbout-Borczak ja C. Hödlmayr,

olles 12. septembri 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1924/2006 toidu kohta esitatavate toitumis- ja tervisealaste väidete kohta (ELT 2006, L 404, lk 9) (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 107/2008 (ELT 2008, L 39, lk 8)) (edaspidi „määrus nr 1924/2006“) artikli 10 lõiget 3.
- 2 Taotlus esitati Dr. Willmar Schwabe GmbH & Co. KG (edaspidi „Schwabe“) ja Queisser Pharma GmbH & Co. KG vahelises kohtuvaidluses toidulisandi pakendi väidetava eksitavuse üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 1924/2006

- 3 Määruse nr 1924/2006 põhjendused 1, 9, 14, 16, 17, 23 ja 29 on sõnastatud järgmiselt:
 - „(1) Ühenduses märgistatakse ja reklaamitakse järjest rohkem toite toitumis- ja tervisealaste väidetega. Tarbijate kaitse kõrge taseme tagamiseks ja nende valiku lihtsustamiseks peaksid turule viidud tooted, sealhulgas imporditud tooted, olema ohutud ja piisavalt märgistatud. [...]
 - [...]
 - (9) On olemas suur hulk mitmesuguseid toitaineid ja muid aineid, sealhulgas, kuid mitte ainult, vitamiinid, mineraaltoitained, sealhulgas mikroelemendid, aminohapped, asendamatud rasvhapped, kiudained ning mitmesugused taime- ja ürdiekstraktid, millel on toitumisalane või füsioloogiline mõju ning mis võivad toidus esineda ja olla väite aluseks. Seetõttu tuleks kehtestada toidu kohta esitatavate kõikide väidete suhtes kohaldatavad üldpõhimõtted, et tagada tarbijakaitse kõrge tase, anda tarbijale vajalikku teavet, et teha valikuid, olles teadlik kõikidest asjaoludest, ning luua toiduainetööstusele võrdsed konkurentsitingimused.
 - [...]
 - (14) On hulgaliselt väiteid, mida mõnedes liikmesriikides praegu toidu märgistamisel ja reklaamimisel kasutatakse ning mis on seotud ainetega, mille positiivset mõju ei ole tõestatud või mille osas puudub tänapäeval piisav teaduslik alus. Tuleb tagada, et ainete puhul, mille kohta väide esitatakse, tõestatakse nende kasulik toitumisalane või füsioloogiline mõju.
 - [...]
 - (16) On oluline, et tarbija saaks toidu kohta esitatavatest väidetest aru ning kõiki tarbijaid on vajalik kaitsta eksitavate väidete eest. Euroopa Ühenduste Kohus on siiski alates nõukogu 10. septembri 1984. aasta direktiivi 84/450/EMÜ, mis käsitleb eksitavat ja võrdlevat reklaami, [(EÜT 1984, L 250, lk 17; ELT eriväljaanne 15/01, lk 227)] jõustamisest pidanud vajalikuks uurida reklaamialaste kohtuasjade lahendamisel mõju kujuteldavale tüüpilisele tarbijale. Vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele ning selleks, et võimaldada selles sisalduvate kaitsemehhanismide tõhusat kohaldamist, võetakse käesolevas määruses võrdluse aluseks keskmine tarbija, kes on mõõdukalt informeeritud ning mõõdukalt tähelepanelik ja ettevaatlik, ning võttes arvesse sotsiaalseid, kultuurilisi ja keelelisi tegureid vastavalt Euroopa Kohtu tõlgendusele, kuid nähakse ette sätted, et vältida nende tarbijate ärakasutamist, keda neile iseloomulike omaduste tõttu võivad kaubandustavad eriti kergesti kahjustada. [...]

(17) Toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamisel tuleks arvestada eelkõige teadusliku põhjendatusega ning neid peaksid põhjendama väiteid kasutavad toidukäitlejad. Väide peaks olema teaduslikult põhjendatud, võttes arvesse kõiki kättesaadavaid teaduslikke andmeid ning kaaludes tõendeid.

[...]

(23) Tervisealaste väidete kasutamist ühenduses tuleks lubada vaid pärast kõrgeimal tasemel teaduslikku hindamist. [...]

[...]

(29) Tagamaks, et tervisealased väited on tõesed, selged, usaldusväärsed ja tarbijale tervisliku toitumisviisi valimisel kasulikud, tuleks Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) arvamuses ja sellele järgnevas menetlustes võtta arvesse tervisealaste väidete sõnastust ja esitusviisi.“

4 Määruse artikli 1 „Sisu ja reguleerimisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolev määrus ühtlustab liikmesriikide õigus- või haldusnorme, mis on seotud toitumis- ja tervisealaste väidetega, et tagada siseturu tõhus toimimine, pakkudes samal ajal tarbijakaitse kõrget taset.“

5 Määruse artikli 2 lõike 2 punktis 5 on mõiste „tervisealane väide“ määratletud kui „mis tahes väide, mis väidab, viitab või annab mõista, et toidugrupi, toidu või ühe selle koostisosa ja tervise vahel on seos“.

6 Määruse II peatükk, mis käsitleb üldpõhimõtteid, sisaldab artikleid 3–7.

7 Määruse nr 1924/2006 artiklis 3 „Üldpõhimõtted kõikide väidete jaoks“ on sätestatud:

„Toitumis- ja tervisealaseid väiteid tohib ühenduses turule viidava toidu märgistusel, esitlemisel ja reklaamis kasutada üksnes siis, kui need vastavad käesoleva määruse sätetele.

Ilma et see piiraks [...] [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiivi 2000/13/EÜ toidu märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 2000, L 109, lk 29; ELT eriväljaanne 15/05, lk 75) ja direktiivi 84/450] kohaldamist, ei tohi toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamine:

a) olla vale, mitmeti mõistetav või eksitav;

[...]“.

8 Määruse artikli 5 „Üldtingimused“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamine on lubatud ainult siis, kui on täidetud järgmised tingimused:

a) toitaine või muu aine, mille kohta väide esitatakse, olemasolul või puudumisel või vähendatud sisaldusel toidus või toidugrupis on üldtunnustatud teaduslike andmete põhjal tõendatud kasulik toitumisalane või füsioloogiline mõju;

[...]

2. Toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamine on lubatud ainult siis, kui eeldatakse, et keskmine tarbija saab väites esitatud kasulikest mõjudest aru.“

9 Määruse artikli 6 „Väidete teaduslik põhjendus“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Toitumis- ja tervisealased väited peavad põhinema üldtunnustatud teaduslikel tõenditel ja on viimastega tõendatud.

2. Toidukäitleja, kes toitumis- või tervisealase väite esitab, peab põhjendama väite kasutamist.“

10 Määruse IV peatükk, mis käsitleb tervisealaseid väiteid, sisaldab artikleid 10–19.

11 Määruse nr 1924/2006 artikli 10 „Eritingimused“ lõigetes 1, 3 ja 4 on sätestatud:

„1. Tervisealaste väidete esitamine on keelatud, välja arvatud siis, kui need vastavad II peatükis toodud üldnõuetele ja käesolevas peatükis toodud erinõuetele ning kui nad on vastavalt käesolevale määrusele lubatud ning need väited on loetletud artiklites 13 ja 14 sätestatud lubatavate väidete nimekirjas.

[...]

3. Viiteid toitainete või toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele seoses üldise hea tervise ja tervisega seotud heaoluga võib teha üksnes koos konkreetse tervisealase väitega, mis on loetletud artiklites 13 ja 14 sätestatud nimekirjades.

4. Kui see on asjakohane, võetakse käesoleva artikli kohaldamiseks vastu suunised artikli 25 lõikes 2 osutatud korras ja vajadusel pidades nõu huvigruppidega, eelkõige toidukäitlejate ja tarbijarühmadega.“

12 Määruse artikli 13 lõikes 3 on sätestatud:

„Pärast [EFSAg] konsulteerimist võtab komisjon vastavalt artikli 25 lõikes 3 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele hiljemalt 31. jaanuariks 2010 vastu lõikes 1 osutatud väidetest koosneva ühenduse nimekirja, mille eesmärk on muuta käesoleva määruse vähem olulisi sätteid, täiendades seda, ning kõik vajalikud tingimused nende väidete kasutamiseks.“

13 Nimetatud määruse artikli 17 lõikes 5 on sätestatud:

„Artiklites 13 ja 14 sätestatud nimekirjades loetletud tervisealaseid väiteid võivad kasutada kooskõlas nende suhtes kohaldatavate tingimustega kõik toidukäitlejad, kui väidete kasutamine ei ole piiratud artikli 21 sätete kohaselt.“

Rakendusotsus 2013/63/EL

14 Komisjoni 24. jaanuari 2013. aasta rakendusotsuse 2013/63/EL, millega võetakse vastu suunised Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1924/2006 artiklis 10 sätestatud tervisealaste väidete eritingimuste rakendamiseks (ELT 2013, L 22, lk 25), lisa punkt 3 „Viitamine üldistele, mittespetsiifilistele tervisega seotud eelistele – artikli 10 lõige 3“ on sõnastatud järgmiselt:

„Artikli 10 lõikega 3 võimaldatakse kasutada lihtsaid, tähelepanu köitvaid väiteid, millega osutatakse toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele seoses üldise hea tervise ja tervisega seotud heaoluga, ilma eelneva loata teatavatel eritingimustel. Selliste väidete kasutamine võib olla tarbijatele abiks, sest nendega edastatakse tarbijasõbralikumaid sõnumeid. Ent tarbija võib neid kergesti vääriti mõista ja/või valesti tõlgendada, mis võib talle anda ettekujutuse toidust tulenevatest muudest/suurematest eelistest kui need, mis tegelikult eksisteerivad. Seepärast nõutakse üldistele, mittespetsiifilistele tervisega seotud eelistele viitamisel, et neile viidetele lisatakse konkreetne tervisealane väide liidu registrisse kantud

lubatud tervisealaste väidete nimekirjadest. Määruse kohaldamisel peab konkreetne lubatud tervisealane väide, mis on lisatud üldistele, mittespetsiifilistele tervisega seotud eelistele viitavale väitele, asuma sellise väite „kõrval“ või „järel“.

Lubatud tervisealaste väidete nimekirjadest pärit konkreetset tervisealased väited peaksid olema teataval määral üldise viitega seotud. [...] et vältida tarbijate eksitamist, on toidukäitlejatel kohustus näidata seost toidu üldiste, mittespetsiifiliste eeliste viite ja konkreetse, sellele lisatud lubatud tervisealase väite vahel.

Teatavad väited, millele taotleti luba teadusliku hindamise käigus, leiti hindamise jaoks olevat liiga üldised või mittespetsiifilised. Kõnealuseid väiteid ei olnud võimalik lubada ja seepärast võib need leida tootmis- ja tervisealaste väidete Euroopa Liidu registri nimekirjast, kuhu on kantud väited, millele ei ole luba antud. See ei välista, et kõnealuste väidete suhtes ei võiks kohaldada artikli 10 lõiget 3, ning seepärast võib neid seaduslikult kasutada, kui neile on kõnealuse artikli kohaselt lisatud konkreetne väide lubatud tervisealaste väidete nimekirjast.“

Saksa õigus

- 15 Ebaausa konkurentsi takistamise seaduse (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb; *BGBI.* 2010 I, lk 254) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „UWG“) § 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Ebaaus äritegevus on keelatud, kui see võib oluliselt kahjustada konkurentide, tarbijate või muude turuosaliste huve.“

- 16 UWG § 5 „Eksitav äritegevus“ lõikes 1 on sätestatud:

„Ebaausalt tegutseb isik, kes tegeleb eksitava äritegevusega. Äritegevus on eksitav, kui selle käigus esitatakse ebatõeseid andmeid või muid eksitavaid andmeid, mis käsitlevad üht või mitut järgmistest:

1. kauba või teenuse põhiomadused, nagu selle kättesaadavus, olemus, teostus, eelised, riskid, koostis, lisad, valmistamis-, tarne- või teenuse osutamise viis ja kuupäev, kasutatavus, võimalikud kasutusviisid, kogus, omadused, müügijärgne teenindus ja kaebuste menetlemine, geograafiline või kaubanduslik päritolu, selle kasutamisest oodatavad tulemused ning kauba või teenustega seotud testide tulemused ja põhiomadused;

[...]“.

- 17 Toiduainete, laiatarbekaupade ja loomasööda seadustiku (Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch; *BGBI.* 2013 I, lk 1426) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni § 11 „Sätted kaitseks eksitamise eest“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Keelatud on turule viia toiduaineid eksitava nimetuse, tähise või esitlusega või reklaamida toiduaineid kas üldiselt või üksikjuhul eksitava kirjeldusega või muude eksitavate avaldustega. Eksitamisega on tegemist eelkõige järgmistel juhtudel:

1. toiduaine puhul kasutatakse nimetust, tähist, esitlust, kirjeldust või muid avaldusi, mis võivad olla selle omaduste, eriti liigi, kvaliteedi, koostise, koguse, säilivusaja, päritolu, lähtekoha või tootmise või saamise viisi osas eksitavad;

[...]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et Queisser Pharma turustab toidulisandit Doppelherz[®] aktiv Ginkgo + B-Vitamine + Cholin, mis sisaldab kokku kaheksat koostisosa, sealhulgas eelkõige tsinki ja vitamiine B1 (tiamiin), B2, B5 (pantoteenhape) ja B12.

19 Selle toidulisandi pakendi esiküljel on erineva kuju, värvi ja kirjatüübiga elemendid, mille hulgas on ka järgmine, põhikohtuasjas vaatluse all olev väide: „*B-Vitamine und Zink für Gehirn, Nerven, Konzentration und Gedächtnis*“ (B-vitamiinid ja tsink ajutegevuse, närvisüsteemi, keskendumisvõime ja mälu parandamiseks).

20 Pakendi tagaküljel esinevad konkreetsetl hõlmikpuud ja koliini puudutavate väidete all järgmised väited:

„Mälu, keskendumisvõime ja igapäevaste tegevustega toimetuleku seisukohast mängivad tähtsat rolli korrapärane vaimsete võimete proovilepanek ja tervislik toitumine. Seetõttu vajab aju ja närvisüsteemi ainevahetus head varustamist toitainetega.

Doppelherzi kapslid sisaldavad 100 mg koliini, B-rühma vitamiine ja mikroelementi tsink. Lisaks sisaldavad kapslid 100 mg hõlmikpuu ekstrakti.

Vitamiin B1 ja vitamiin B12 aitavad kaasa normaalsele energiavahetusele ja närvisüsteemi talitlusele ning normaalsele vaimsele jõudlusele.

Vitamiin B2 aitab samamoodi kui vitamiin B1 kaasa normaalsele energiaainevahetusele ja närvisüsteemi talitlusele. Lisaks aitab see kaitsta rakke oksüdatiivse stressi eest.

Foolhape toetab normaalset vaimset jõudlust ning sellel on oluline roll rakujagunemise protsessis.

Pantoteenhape toetab normaalset vaimset jõudlust ning aitab samamoodi kui foolhape ja vitamiin B12 vähendada väsimust.

Mikroelement tsink toetab normaalset kognitiivset jõudlust ja aitab kaitsta rakke oksüdatiivse stressi eest.

[...]“.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel toodab ja turustab Schwabe Queisser Pharma toodetega konkureerivaid tooteid. Olles seisukohal, et põhikohtuasjas vaatluse all olev väide, millele viidatakse käesoleva kohtuotsuse punktis 19, rikub määruse nr 1924/2006 artikli 3 teise lõigu punkti a, artikli 5 lõike 1 punkti a, artikli 6 lõiget 1 ja artikli 10 lõiget 1, UWG § 5 lõiget 1 ning toiduainete, laiatarbekaupade ja loomasööda seadustiku § 11 lõiget 1, esitas Schwabe hagi Landgericht Düsseldorfile (Düsseldorfi esimese astme kohus, Saksamaa), nõudes eelkõige, et Queisser Pharmat kohustataks sunniraha hoiatusel lõpetama toidulisandi reklaamimine seni, kuni selle toote pakendi tagaküljel esineb põhikohtuasjas vaatluse all olev väide.

22 Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus) jättis selle hagi oma 28. augusti 2014. aasta otsusega rahuldamata.

23 Oberlandesgericht Düsseldorf (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis, Saksamaa) 30. juuni 2016. aasta otsusega jäeti Schwabe apellatsioonkaebus selle kohtuotsuse peale rahuldamata.

24 Schwabe esitas Oberlandesgericht Düsseldorf (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis) otsuse peale kassatsioonkaebuse Bundesgerichtshofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus).

- 25 Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) väljendab kahtlust seoses sellega, milline ulatus on määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõikes 3 ette nähtud nõudel, mille kohaselt võib viiteid üldistele, mittespetsiifilistele eelistele teha üksnes koos konkreetse tervisealase väitega, ja täpsemalt seoses küsimusega, kas see õigusnorm nõuab, et viide üldistele eelistele ja konkreetne tervisealane väide oleks omavahel ruumiliselt vahetult seotud. Selle kohta märgib ta esiteks, et seda „koos esitamise“ nõuet võib mõista nii, et see eeldab ruumilist lähedust, millest tulenevalt saaksid tarbijad „vahetult“ tajuda, et tegemist on konkreetse lubatud tervisealase väitega. Eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski täpsustab, et kuigi see vahetu läheduse nõue ei olnud täidetud, oleks tema hinnangul piisanud ka väitele tärniga viitamisest. Teiseks oleks võinud nimetatud nõuet tõlgendada ka viisil, mida pooldab apellatsioonikohus ja mille kohaselt keskmine tarbija, kelle otsust toote ostmisel määrab eelkõige selle toote koostis, loeb kõigepealt läbi selle toote koostisosade loetelu (4. juuni 2015. aasta kohtuotsus Teekanne, C-195/14, EU:C:2015:361). Arvestades, et niisugune loetelu asub sageli pakendi tagaküljel, ei saa välistada, et põhikohtuasjas käsitletavate toidulisanditega sarnaseid tooteid vaadates saaks niisugune tarbija tutvuda seega ka selle toote tagaküljel olevate konkreetsete tervisealaste väidetega.
- 26 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 3 tähenduses on viide üldistele, mittespetsiifilistele eelistele juba tehtud „koos“ konkreetsete tervisealaste väidetega, mis on loetletud ühes nimetatud määruse artiklis 13 või artiklis 14 viidatud nimekirjas, kui viide paikneb välispakendi esiküljel ja lubatud väited paiknevad selle tagaküljel ning avalikkuse silmis on kõnealused väited küll sisu poolest selgelt seotud asjaomase viitega, aga viide ei osuta selgesti, näiteks viitava tärniga, pakendi tagaküljel olevatele väidetele?
2. Kas ka viidete puhul üldistele, mittespetsiifilistele eelistele määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 3 tähenduses tuleb esitada tõendid selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti a ja artikli 6 lõike 1 tähenduses?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

- 27 Schwabe sõnul põhinevad eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimused vääral eeldusel, et põhikohtuasjas vaatluse all olev väide, millele viidatakse käesoleva kohtuotsuse punktis 19, kujutab endast viidet üldistele, mittespetsiifilistele eelistele määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 3 tähenduses, samas kui tegelikult oli tegemist konkreetse tervisealase väitega selle määruse artikli 10 lõike 1 tähenduses.
- 28 Sellega seoses tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamise küsimused, mille liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille õigsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased (10. juuli 2019. aasta kohtuotsus Federal Express Corporation Deutsche Niederlassung, C-26/18, EU:C:2019:579, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 29 Kõnealust asjakohasuse eeldust ei kummuta pelgalt see, et üks põhikohtuasja pooltest vaidlustab teatud faktilised asjaolud, mille hindamine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne ning millest sõltub põhikohtuasja vaidluse eseme määratlus (7. juuni 2007. aasta kohtuotsus van der Weerd jt, C-222/05–C-225/05, EU:C:2007:318, punkt 23).

- 30 Lisaks läheks eelotsuseküsimuste sisu muutmine või põhikohtuasja poolte märkustes mainitud täiendavatele küsimustele vastamine vastuollu Euroopa Kohtu kohustusega anda liikmesriikide valitsustele ja huvitatud pooltele võimalus esitada Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 23 kohaselt märkusi, arvestades asjaolu, et selle sätte kohaselt tuleb huvitatud isikutele teatada üksnes eelotsusetaotlustest (16. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus *Welmory*, C-605/12, EU:C:2014:2298, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Neil asjaoludel tuleb esitatud küsimustele vastates lähtuda eeldusest, millele see kohus tugineb, nimelt et põhikohtuasjas vaatluse all olev väide kujutab endast viidet üldistele, mittespetsiifilistele tervisega seotud eelistele ning kuulub seega määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 3 kohaldamisalasse.

Esimene küsimus

- 32 Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et seal ette nähtud nõue, mille kohaselt viiteid toitainete või toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele võib teha üksnes koos konkreetse tervisealase väitega, mis on loetletud selle määruse artiklites 13 ja 14 viidatud nimekirjades, on täidetud juhul, kui toidulisandi pakendi esiküljel on viide toitainete või toidu üldistele, mittespetsiifilistele tervisega seotud eelistele, samas kui selle viitega kaasnema pidav konkreetne tervisealane väide on hoopis selle pakendi tagaküljel ning neid kahte ei seo ükski sõnaselge, näiteks tärniga viide.
- 33 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa sätte on (vt selle kohta 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, punkt 44, ja 30. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus *Planta Tabak*, C-220/17, EU:C:2019:76, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Kõigepealt tuleneb määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 3 sõnastusest, et viiteid toitainete või toidu üldistele, mittespetsiifilistele tervisega seotud eelistele võib teha üksnes „koos“ konkreetse tervisealase väitega.
- 35 Mis järgmiseks puudutab määruse nr 1924/2006 eesmärke, siis olgu märgitud, et vastavalt artikli 1 lõikele 1 soovitakse selle määrusega tagada siseturu tõhus toimimine, pakkudes samal ajal tarbijakaitse kõrget taset. Nimetatud määruse üks peamine eesmärk on ka tervise kaitse. Selle eesmärgi täitmiseks tuleb tarbijale eeskätt anda vajalikku teavet, et ta saaks teha valikuid, olles teadlik kõikidest asjaoludest (14. juuli 2016. aasta kohtuotsus *Verband Sozialer Wettbewerb*, C-19/15, EU:C:2016:563, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika). Sellega seoses olgu veel märgitud, et määruse nr 1924/2006 põhjenduse 16 kohaselt on oluline, et tarbija saaks toidu kohta esitatavatest väidetest aru ning kõiki tarbijaid on vajalik kaitsta eksitavate väidete eest, täpsustades, et selles määruses võetakse võrdluse aluseks eelkõige piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas keskmine tarbija, võttes arvesse sotsiaalseid, kultuurilisi ja keelelisi tegureid.
- 36 Mis lõpetuseks puudutab määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 3 konteksti, siis tuleb märkida, et selle määruse artikli 2 lõike 2 punktis 5 on mõiste „tervisealane väide“ selle määruse tähenduses määratletud kui „mis tahes väide, mis väidab, viitab või annab mõista, et toidugrupi, toidu või ühe selle koostisosa ja tervise vahel on seos“.
- 37 Lisaks olgu rõhutatud, et määruse nr 1924/2006 IV peatükis „Tervisealased väited“ asuva artikli 10 lõikes 1 on sätestatud, et tervisealaste väidete esitamine on keelatud, välja arvatud siis, kui need vastavad II peatükis toodud üldnõuetele ja IV peatükis toodud erinõuetele ning kui nad on vastavalt samale määrusele lubatud ning need väited on loetletud selle määruse artiklis 13 või artiklis 14

viidatud lubatavate väidete nimekirjas. Seega on määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõikes 1 sätestatud põhimõtteline keeld esitada tervisealaseid väiteid, välja arvatud need väited, mis on loetletud selle määruse artiklis 13 või artiklis 14 viidatud lubatavate väidete nimekirjas.

- 38 Pealegi tuleneb määruse nr 1924/2006 artikli 10 süsteemsest tõlgendamisest, et selle lõikes 3 on kehtestatud lõikes 1 sätestatud põhimõttest erand, mistõttu tuleb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt seda lõikes 3 sätestatud koos esitamise nõuet tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 16. märtsi 2017. aasta kohtuotsus AKM, C-138/16, EU:C:2017:218, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika). Selle määruse artikli 10 lõikes 3 tehakse seega vahet kahel terviseväidete kategoorial, ehk esiteks selle määruse artikli 10 lõikes 1 sätestatud põhimõttele vastavalt kõnealustes nimekirjades loetletud konkreetsed terviseväited ja teiseks „üldised“ terviseväited, mis seisnevad viidetes üldistele, mittespetsiifilistele eelistele, mille võib teha üksnes koos nendes samades nimekirjades loetletud terviseväidetega.
- 39 Rakendusotsuse 2013/63, mille komisjon võttis vastu liidu seadusandja poolt talle määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 4 ja artikli 25 alusel antud rakendamisevolituste teostamisel, lisa punktis 3 on sellega seoses sätestatud, et selle määruse artikli 10 lõikega 3 võimaldatakse ilma eelneva loata kasutada lihtsaid, tähelepanu köitvaid väiteid, millega osutatakse niisugustele eelistele, mida tarbija võib kergesti vääriti mõista ja/või valesti tõlgendada, mistõttu nõutakse niisugustele eelistele viitamisel, et neile viidetele „lisatakse konkreetne tervisealane väide liidu registrisse kantud lubatud tervisealaste väidete nimekirjadest“. Samas punktis on täpsustatud, et nimetatud määruse kohaldamisel peab konkreetne lubatud tervisealane väide, mis on lisatud nimetatud eelistele viitavale väitele, asuma sellise väite „kõrval“ või „järel“.
- 40 Nendest teguritest tuleneb, et „koos esitamise“ nõuet nimetatud määruse artikli 10 lõike 3 tähenduses tuleb tõlgendada nii, et selle sättega nõutakse mitte ainult seda, et konkreetne tervisealane väide täpsustaks üldiselt sõnastatud tervisealast väidet, vaid ka seda, et nende kahe väite paiknemine toote pakendil võimaldaks piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelikul ja arukal keskmisel tarbijal mõista seost nimetatud väidete vahel. Seega tuleb järeldada, et mõistet „koos esitamine“ selle sätte tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab nii sisulist kui visuaalset mõõdet.
- 41 Seega esiteks nõuab mõiste „koos esitamine“ sisulisest mõõtmest lähtudes seda, et „üldise“ ja konkreetse tervisealase väite sisu teineteisele vastaks, mis tähendab sisuliselt, et esimene väide põhineb täielikult teisel.
- 42 Teiseks, vastupidi põhikohtuasja kostja väidetule ei saa määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõikes 3 ette nähtud „koos esitamise“ nõuet lugeda nõuetekohaselt täidetuks pelgalt selle alusel, et sisulises plaanis eksisteerib ilmselge sisuline seos „üldise“ väite ja selle aluseks oleva konkreetse tervisealase väite vahel, sõltumata nende väidete paiknemisest asjaomasel pakendil ja niisiis selle nõude visuaalsest mõõtmest.
- 43 Sellega seoses tuleb märkida, et määruse nr 1924/2006 põhjenduses 29 on öeldud, et tagamaks, et tervisealased väited on tõesed, selged, usaldusväärsed ja tarbijale tervisliku toitumisviisi valimisel kasulikud, tuleks võtta arvesse tervisealaste väidete sõnastust ja esitusviisi. Seega on konkreetse toote pakendil olevate erinevate elementide visuaalses plaanis paiknemine tegur, mida tuleb „koos esitamise“ nõude täidetuks lugemise hindamisel arvesse võtta.
- 44 Lisaks ilmneb selle määruse põhjendusest 17 ja artikli 6 lõikest 2, et toidukäitlejad peavad toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamisel neid põhjendama.
- 45 Selle kohta on rakendusotsuse 2013/63 lisa punktis 3 toonitatud, et vältimaks tarbijate eksitamist, on toidukäitlejatel kohustus näidata seost toidu üldiste, mittespetsiifiliste eeliste viite ja konkreetse, sellele lisatud lubatud tervisealase väite vahel.

- 46 Nendest teguritest ilmneb, et toidukäitlejad peavad üldiste, mittespetsiifiliste eeliste viidete aluseks olevad konkreetset tervisealased väited esitama selgelt ja täpselt.
- 47 Seega tuleb määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 3 tähenduses „koos esitamise“ nõude visuaalset mõõdet mõista nii, et sellega peetakse silmas seda, kuidas piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas keskmine tarbija üldiste, mittespetsiifiliste tervisega seotud eeliste viite ja konkreetse tervisealase väite vahelist visuaalset seost vahetult tajub, mis põhimõtteliselt eeldab selle viite ja väite vahelist ruumilist või vahetut lähedust.
- 48 Niisugusel erijuhtumil, kui konkreetset tervisealased väited ei saa kas siis oma arvukuse või pikkuse tõttu paikneda täies ulatuses pakendi samal küljel viidetega, mida nad peavad toetama, tuleb siiski järeldada, et otsese visuaalse seose nõue võib erandkorras olla täidetud sõnaselge, näiteks tärniga viite abil, kui see tagab tarbija jaoks selgelt ja täiesti arusaadavalt selle, et terviseväidete ja eeliseid puudutava viite sisu teineteisele ruumilises plaanis vastaks.
- 49 Niisiis on riigisisese kohtu ülesanne seda kontrollida ja teha kõiki käesoleva juhtumi asjaolusid arvesse võttes kindlaks, kas määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõikest 3 tulenev visuaalse läheduse nõue on tärniga viidet kasutades täidetud.
- 50 Kõike eeltoodut arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et seal ette nähtud nõue, mille kohaselt viiteid toitaine või toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele võib teha üksnes koos konkreetse tervisealase väitega, mis on loetletud selle määruse artiklites 13 ja 14 viidatud nimekirjades, ei ole täidetud juhul, kui toidulisandi pakendi esiküljel on viide toitaine või toidu üldistele, mittespetsiifilistele tervisega seotud eelistele, samas kui selle viitega kaasnema pidav konkreetne tervisealane väide on hoopis selle pakendi tagaküljel ning neid kahte ei seo ükski sõnaselge, näiteks tärniga viide.

Teine küsimus

- 51 Oma teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas viiteid toitaine või toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele seoses üldise hea tervisega ja tervisega seotud healoga määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 3 tähenduses tuleb põhjendada teaduslike tõenditega selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti a ja artikli 6 lõike 1 tähenduses.
- 52 Sellega seoses olgu kõigepealt märgitud, et nagu ka eelotsusetaotluse esitanud kohus täheldas, ei sisalda määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõike 3 sõnastus, erinevalt selle määruse artikli 10 lõike 1 sõnastusest, sõnaselget viidet üldnõuetele selle määruse II peatükis, kuhu kuuluvad sama määruse artiklid 5 ja 6.
- 53 Siiski tuleb tõdeda, et nimetatud artiklite 5 ja 6 sõnastus kinnitab selgelt, et tervisealased väited peavad olema teaduslikult tõendatud.
- 54 Nimelt on määruse nr 1924/2006 artikli 5 lõike 1 punktis a sätestatud, et toitumis- ja tervisealaste väidete kasutamine on lubatud ainult siis, kui toitaine või muu aine, mille kohta väide esitatakse, olemasolul või puudumisel või vähendatud sisaldusel toidus või toidugrupis on üldtunnustatud teaduslike andmete põhjal tõendatud kasulik toitumisalane või füsioloogiline mõju. Selle määruse artikkel 6 sisaldab samuti sarnast seisukohta, nähes lõikes 1 ette, et „[t]oitumis- ja tervisealased väited peavad põhinema üldtunnustatud teaduslikel tõenditel ja on viimastega tõendatud“.
- 55 Niisugune tõlgendus vastab ka määruse nr 1924/2006 eesmärkidele, milleks on – nagu ilmneb ka käesoleva kohtuotsuse punktist 35 – eeskätt tagada tervise kaitse ja tarbijate kaitse kõrge tase eelkõige eksitavate väidete eest. Lisaks on selle määruse põhjenduses 14 rõhutatud vajadust tagada, et ainete puhul, mille kohta väide esitatakse, tõestatakse nende kasulik toitumisalane või füsioloogiline mõju. Lisaks on nimetatud määruse põhjenduses 17 täpsustatud, et toitumis- ja tervisealaste väidete

kasutamisel tuleks arvestada eelkõige teadusliku põhjendatusega, samas kui sama määruse põhjenduses 23 on märgitud, et tervisealaste väidete kasutamist liidus tuleks lubada vaid pärast kõrgeimal tasemel teaduslikku hindamist.

- 56 Lõpetuseks on määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõikes 1 sõnaselgelt sätestatud, et tervisealased väited peavad vastama selle määruse II peatükis – kus asuvad ka artiklid 5 ja 6 – toodud üldnõuetele. Ka käesoleva kohtuotsuse punktides 37–39 nähtub, et kuna määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõikes 3 on lubatud teha viiteid „üldisele“ tervisealasele väitele, mis ei ole loetletud selles määruses viidatud lubatavate väidete nimekirjas, kuid mis esitatakse koos sinna kantud tervisealase väitega, siis kehtestatakse nimetatud sättega erand selle määruse artikli 10 lõikes 1 sätestatud põhimõttest, mille kohaselt on tervisealaste väidete esitamine keelatud, välja arvatud siis, kui need väited on loetletud selles nimekirjas. Nimetatud määruse artikli 10 lõiget 3 tuleb seega tõlgendada kitsalt.
- 57 Siit järeldub, et viimati nimetatud sätet tuleb tõlgendada nii, et „üldine“ tervisealane väide selle sätte tähenduses – nagu see, mida käsitletakse põhikohtuasjas – peab vastama selles määruses esitatud tõendamisnõuetele.
- 58 Siiski, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 71 ja 72 märkis, piisab sellega seoses, kui viited toitainetele või toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele seoses üldise hea tervise ja tervisega seotud heaoluga on esitatud koos üldtunnustatud teaduslikel tõenditel põhinevate konkreetsete tervisealaste väidetega, mis on kontrollitud ja lubatud, kui need viimased väited on loetletud sama määruse artiklites 13 ja 14 viidatud nimekirjades.
- 59 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 1924/2006 artikli 10 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et viited toitainetele või toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele seoses üldise hea tervise ja tervisega seotud heaoluga peavad põhinema teaduslikel tõenditel selle määruse artikli 5 lõike 1 punkti a ja artikli 6 lõike 1 tähenduses. Sellega seoses piisab, kui need viited on esitatud koos konkreetsete tervisealaste väidetega, mis on loetletud selle määruse artiklis 13 või artiklis 14 viidatud nimekirjades.

Kohtukulud

- 60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

- 1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1924/2006 toidu kohta esitatavate toitumis- ja tervisealaste väidete kohta (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 107/2008) artikli 10 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et seal ette nähtud nõue, mille kohaselt viiteid toitainetele või toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele võib teha üksnes koos konkreetse tervisealase väitega, mis on loetletud selle määruse artiklites 13 ja 14 viidatud nimekirjades, ei ole täidetud juhul, kui toidulisandi pakendi esiküljel on viide toitainetele või toidu üldistele, mittespetsiifilistele tervisega seotud eelistele, samas kui selle viitega kaasnema pidav konkreetne tervisealane väide on hoopis selle pakendi tagaküljel ning neid kahte ei seo ükski sõnaselge, näiteks tärniga viide.**
- 2. Määruse nr 1924/2006 (muudetud määrusega nr 107/2008) artikli 10 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et viited toitainetele või toidu üldistele, mittespetsiifilistele eelistele seoses üldise hea tervise ja tervisega seotud heaoluga peavad põhinema teaduslikel tõenditel selle määruse**

artikli 5 lõike 1 punkti a ja artikli 6 lõike 1 tähenduses. Sellega seoses piisab, kui need viited on esitatud koos konkreetsete tervisealaste väidetega, mis on loetletud selle määruse artiklites 13 ja 14 viidatud nimekirjades.

Allkirjad